

వి ధి ని ర్వ మాణం

[వాడువా హిందువులను చాలావేధిస్తున్నాడు. హిందువులు ఏమతసంబంధమైన పనిచేసినా ఓర్చేవాడుకాడు. పరనడిరోజుల్లోనూ, పుణ్యదినములందూ హిందువులు దేవాలయములలోకి వెళ్లడం అతనికి కంటగింపు.]

రంగము I.

(రాజమంటపమువీధి పరివేస్తులై వాడువా ఆయన ఆంతరంగికమంత్ర మహమ్మద్ ఖాన్ వజీరు ప్రవేశం.)

వాడువా

మహమ్మద్ ఖాన్! విశేషాలేమిటి?

మహమ్మద్ ఖాన్

సామ్రాట్! నేడు కాఫరులను చాలాగొప్పపుణ్య దినము.

వాడువా

ఏం విశేషంగా చెబుతున్నావు? నాకాసంగ తిది వరకే తెలుసు.

మహమ్మద్ ఖాన్

జహాపనాహ్! కాఫరుల పండుగరోజులన్నీ ఏలిన వారికి కంఠ స్తంఘదా!

వాడువా

అందులకు నన్ను నీవు పొగడవలసిన పనిలేదు. హిందువులు మతకార్యాలి చేస్తున్నారంటే నాశరీరం దహించునుపోతూంటుంది. ప్రవక్తమతాన్ని గురించి వాళ్ళకింతవరకు తెలియక పోయినందుకు నాకు వాళ్ళను మాట్టే అసహ్యం.

మహమ్మద్ ఖాన్

జహాపనాహ్! వారికి ఆభిమానగర్వాలుగూడా ఎక్కువ. వాళ్లు.....

వాడువా

ప్రస్తుతం మనకది అనవసరం. నేటికిగాను శ్రోత్ర పన్నాగమేమయిన పన్నావా?

మహమ్మద్ ఖాన్

చిత్తం. దిలేరుఖానుజ్జీ తగిన వైస్యంతోబోయి మల్లిఖార్జునస్వామి ఆలయాన్ని చుట్టవేయమని, మనిషి పురుగును లోనికి రానీయవలదని ఆజ్ఞాపించాను.

వాడువా

మంచిపనిచేశావు. ఎన్నిచేసినాకాని ఈపరమ మూర్ఖులు మనవశం కావడంలేదు. సామభేదోపాయాలు పూర్తిగా వర్జించి దండోపాయం అవలంబించాలి.

మహమ్మద్ ఖాన్

చిత్తం. ఆలాగని తమ ఈ సేవకుడు ప్రభువువారితో ఇదివరలోనే అనేకమాల్లు మనవిచేసుకున్నాడు.

వాడువా

అవును. అవసరంవచ్చినప్పుడు నీచేతనే ఆఉపాయం అవలంబింపచేస్తాను. ఆదెబ్బతో హిందూకీటకం నారా జ్యంలా ఉండకూడదు. అల్లా ఆరోజు ఎప్పటికీ ప్రసా దిస్తాడో!

మహమ్మద్ ఖాన్

జహోపనాహ్! తమ అనుగ్రహం ఉండాలిగాని ఆరోజు అల్లా త్వరలోనే.....

పాదుషా

ఈసాటికి దిలేరుఖాన్ దేవాలయ గ్రామకారాన్ని చుట్టి ఉంటాడా?

మహమ్మద్ ఖాన్

చిత్తం.

పాదుషా

కనక ఒక్కమానవుడైనా నేడాదేవాలయ ప్రవేశం చేయలేదన్నమాట! ఇకముందు వీలే లేదు.

మహమ్మద్ ఖాన్

చిత్తం.

(ప్రవేశం నేనుడు సలాం చేస్తూ)

నేకరుడు.

జహోపనాహ్! వజీరు షయిస్తఖాన్ సాహెబు తమదర్బనాన్ని కోరుతున్నారు.

పాదుషా

రమ్మను.

షయిస్తఖాన్

(చివేళింపి) సలాం ఆలేఖం....

(కంగి సలాం చేస్తాడు.)

పాదుషా

(సలాం అందుకుని) వచ్చినవని?

షయిస్తఖాన్

ప్రభూ! నేను హిందువులకు పరవశిరోజు, మహోత్సవాలి.

పాదుషా

అవును. తెలుసును నా కారంతు.

షయిస్తఖాన్

కేవా! హల్లిఖార్జునస్వామి ఆలయములోకి హిందువులను మనసిపాయాలు రానివ్వడంలేదని గోలపెట్టుతున్నారు హిందువులు, అట్లని...

పాదుషా

అట్లని మా ఆజ్ఞ. నీవెవ్వడవు దానిని ప్రశ్నించడానికి?

షయిస్తఖాన్

తమ పాదసేవకుడను. కాని ప్రశ్నించరాలేదు. సామాజ్యక్షేమము.....

పాదుషా

కాఫర్! అనవసరసంగం చేయక.

షయిస్తఖాన్

మహోప్రభూ! హిందువులు మీ పుత్రులవంటినారు. వారు మీకు ఎడమకన్నులు వాసాభాగ్యమే మీసాభాగ్యము

పాదుషా

ఏమిటి? నానేగలో మహమ్మదీయసామాజ్య ద్రోహులున్నారని నాకు ఇంతవరకు తెలియలేదు.

షయిస్తఖాన్

స్వామి నేను ద్రోహినికాను. మహమ్మదీయ సామాజ్యంకోసం నారక్తం ధారపోస్తాను. ద్రోహమనేమాట నాచెవుల వినలేను.

పాదుషా

హిందువులసత్తం మాట్లాడడానికి నీవు కాఫరువా?

షయిస్తఖాన్

స్వామి! కాదు. తమ ఈసేవకుడిపూర్వులు మహమ్మదీయులై చాలాకోజులయింది.

మహమ్మద్ ఖాన్

జహోపనాహ్! ఈ మతాలనికి కాఫర్ వాసన వదలలేదు.

షయిస్తఖాన్

స్వామి! కాదు. ఆమతవిషయసంబంధమేమియు నారక్తమందులేదు. మహమ్మద్ ఖాన్ వజీరు పూర్వులు మహమ్మదీయులు కాకమునుపెప్పుడో నాపూర్వులు ముసల్మానులయినారు. కాని ప్రస్తుతం హిందువులక్షేమం విచారినేనే సామాజ్యానికి క్షేమమని నా అభిప్రాయం.

పాదుషా

కాఫర్! నీవు ద్రోహిని, మహమ్మద్ ఖాన్! ఈ ద్రోహి శిరచ్ఛేదంచేయించు.

మహమ్మద్ ఖాన్

చిత్తం.

వయిస్తఖాన్

స్వామి! ఈ సేవకుకి ఆశీర్వాదనవసరం. తమ ఆజ్ఞానుకరియై నడవగలవాడు. అభిప్రాయంగాత్రం మనవిచేసుకున్నాడు. తమవిజ్ఞతై వేచియున్నాడు.

పాదుషా

ఆ! జ్ఞాపకంవచ్చింది. మహమ్మద్ ఖాన్! ఈ వయిస్తఖానేవెళ్లి ఆదేవాలయప్రాకారందగ్గర కాపలాకాయకలెను. ఆపనులలో తిరిగితేనేకాని కాఫరుల యంగు అభిమానముపోదు.

మహమ్మద్ ఖాన్

జహోపనాహా! మీఆజ్ఞ నిర్వర్తించబడుతుంది. కాని నావిన్నపం ఈరుల ద్రోహి విధి సరిగానిర్వర్తిస్తాడాఅని?

పాదుషా

మార్కుడా! నాభుజపరాక్రమముముందు నాఆజ్ఞ జవదాటినవాడిగతి ఏమవుతుంది? ప్రపంచంలో అందరికీ తెలుసు, ఆమరుతుణం వాడి మెడమీద తలఉండదు.

మహమ్మద్ ఖాన్

చిత్తం. మీఆజ్ఞ అనుల్లంఘనీయమే. కాని కాఫరు అభిమాని.....

పాదుషా

వయిస్తఖాన్! వెళ్లు. దేవాలయందగ్గర కాపలాకాయి. మావకీటుకం దేవాలయప్రవేశంచేసిందంటే నీసాణం నీదికాదు. మహమ్మదీయు డాలయప్రవేశం చేశాడు. చేయకూడదు. సింధువులు ఆక్రమకే రాకూడదు. తెలిసినదా? ఈఆజ్ఞ మారినవాడికి, కత్తివేసే ఫలితం. విధినిర్వహణములో ఏమాత్రం లోటుకలిగినా నీప్రాణాలమీద ఆశ వదులుకోకలసింజే.

వయిస్తఖాన్

చిత్తం. ఈసేవనుడు యజమాని ఆజ్ఞ ఉల్లంఘించడమనేది ఎరుగదు. ఇహముందు ఆపని తీవలతో చేయలేదు. ఎవ్వరూ లోపలికిపోకూడదని ఆజ్ఞ.

పాదుషా

అవును. అదేమొకం. పో, ప్రయత్నిస్తే నీకత్తి కెరచేయవచ్చు.

వయిస్తఖాన్

చిత్తం. (సలాంచేసి వెళ్లిపోవును)

రంగము 2.

(దేవాలయప్రాకారసమీపప్రవేశం. ప్రొద్దున 8 గంటలవున్నడు)

(ప్రవేశం వయిస్తఖాన్ గేటుకాపలా కాస్తూ, పలువురు బ్రాహ్మణులు నీరుకావిధోపకులు, తడి కొల్లాయిగుడ్డలు, విభూతి పిండెకట్లతో)

ఒకటవ బ్రాహ్మణుడు

మమ్మల్ని లోపలికి పోనీయరా?

వయిస్తఖాన్

చిత్తం. పోనీయకూడదని పాదుషావారి హుక్మం.

రెండవ బ్రాహ్మణుడు

అవును. పాదుషాకు అంత్యకాలము సమీపించింది.

చెట్టు చెడేకాలానికి మక్కమూతి పిండెలుట.

వయిస్తఖాన్

మీరు బ్రాహ్మణులు. రాజద్రోహముయిన మాటలు

మీగు మాట్లాడకూడదు. నేను వినకూడదు.

మాడవ బ్రాహ్మణుడు

ఆనీచు డింటికింత అనుభవించడా?

వయిస్తఖాన్

మీరలాంటి నేను ఊరుకోను. మళ్ళీ పాదుషాను ఏమన్నాంటి నాకత్తి తీయవలసి కస్తుంది. మీరు మాటలేనర్దు తప్పుకాని, ఒప్పుకాని పాదుషాఆజ్ఞ నిర్వర్తించకతప్పదు. మీరు పాదుషాను నాఎదుట తిట్టినా, ఈలోపల అడుగు పెట్టినా మీప్రాణాల మీద ఆశ వదులుకోవాలె.

నాల్గవ బ్రాహ్మణుడు

మహమ్మదీయత్వం మూర్ఖీభవించినట్లుండే. పోదాం పదండిరా లోపలికి. ఏచేస్తాడో?

వయిస్తఖాన్

స్వాములు. మూర్ఖించనర్దు. అవైన పశ్చాత్తాప పడి లాభంలేదు. బ్రాహ్మణుకనుక చెబుకున్నా. ఏ మాత్రం ఆఘాయత్వంచేసినా లాభంలేదు.

రెండవ బ్రాహ్మణుడు

మేం చెప్పితే లోపలికి.

షయిస్తఖాత్

జీవాలతో వెళ్ళరు.

మూడవ బ్రాహ్మణుడు

అంతసాగరా! శరీరబలముందని.

షయిస్తఖాత్

వృధా వాకలహము స్వామి! ఈదారి నే రావద్దు. ఆచుట్టుప్రక్కల వచ్చినవాళ్ళనే జీవాలతో ఉండ నీయకూడదని పాదుషావారి బురుగుం. ఇక్కడ ఇంత మందినిచూస్తే నాఆలోచనక్కదు. మంచిగా చెబుతున్నాను. వెళ్ళండి.

మొదటిబ్రాహ్మణుడు

మంచిసాయిబురా! మరోసాయిబయితే మనం ఈ పాటికి ఎక్కడ ఉండేవాళ్ళమో. మనయిళ్ళలోనే పూజచేసుకుందాం. భగవంతుడంటూఉంటే న్యాయం కలగక బోతుంది. రండి. (అంతాకలిసి వెళ్ళుతారు)

షయిస్తఖాత్

(స్వగతం.) మా పూర్వులు హిందూమతంలో ఎప్పుడుఉన్నారో? వీళ్ళూవాళ్ళూ ఏమాత్రం పోట్లాడుతున్నా నే నోర్చలేను. ఇదీ నామరద్యమే. ఈ రోజు నానెత్తి నేనే తెచ్చుకున్నాను. మంచిపోయి ఈకాపలా. పాదుషాకుతోడు ఈమంత్రులుకూడామా. సగం వీళ్ళు చెడగొడుతున్నారు హిందూమహమ్మదీయ సామరస్యాన్ని. అక్కరుసాగ నా తెలివితేటలు వీళ్ళ కెవళ్ళకీలేవు. పాదుషా మనసుకు మనమాటాం రుచిస్తవీ? (అంటూ కాపలా కాస్తున్నాడు)

రంగము 3.

(పాదుషా ప్రాసాదం. పాదుషా ముక్కాపీలుస్తూ కూచుంటాడు.)

ప్రవేశం మహమ్మద్ ఖాత్.

మహమ్మద్ ఖాత్

జహాపనాహ్! సలాం ఆలేఖుం (సలాంచేస్తాడు)

పాదుషా

మంచిది. విశేషాలు?

మహమ్మద్ ఖాత్

ఈసేవకుడు ఉదయమే మవచేసుకున్నాడు షయిస్తఖాత్ సరిగా ఆజ్ఞ నిర్వహిస్తాడో లేదో అని.

పాదుషా

(కోపనూచించే నేత్రాలతో) ఏం! ఇప్పుడేం జరిగింది?

మహమ్మద్ ఖాత్

కొంతమంది కాఫర్లను అతను లోని పోనిస్తున్నాడని చెప్పుకుంటున్నారు. కొంతమంది బ్రాహ్మణులు అతని చుట్టూ నూగి మూట్లాడుతూండగా నాసేవకుడు కళ్ళారా చూశాడు.

పాదుషా

ద్రోహి. పరమనీచుడు. పాదుషాఆజ్ఞనే మీరడమా? అంతదైర్వ్యము ఒకసామాన్యవజీరు మాత్రునకా? వాణ్ణి చిత్రవగ కావింపవలసిందే. అందలి నిజానిజములు తెలిపి తగినపనిచెయ్యి, వెళ్లు.

మహమ్మద్ ఖాత్

ఏంచెయ్యమని నెలవు?

పాదుషా

మందు నిజానిజములు తెలుసుకో. పో. వెళ్ళు ముందు నాముందరమంచి. నీయవచ్చినట్టు చెయ్యి తర్వాత.

మహమ్మద్ ఖాత్

చిత్తం. (సలాంచేసి సగర్వంగావెళ్ళుతాడు).

రంగము 4.

(కోజిల్లా ప్రాకారందగ్గరకు వెళ్ళవచ్చే బ్రాహ్మణులే. బ్రాహ్మణులుకొందరు ప్రాకారం దగ్గరనుంచి తిరిగివస్తుంటారు. మధ్యాహ్నం లెండుగంటలు కావస్తుంది. మహమ్మద్ ఖాత్ షయిస్తఖాత్ మీదికి కాపలాకు వెళ్ళుతుంటాడు)

2.క బ్రాహ్మణుడు

కాపలాసాయిబు గారు చాలమంచివాడల్ల ఉంది సుమా.

మరియొక బ్రాహ్మణుడు

మెల్లెగా అంటావే! ఎవలో గాని అటువంటి వాళ్ళు ఉండడం అసహజం.

(మహమ్మద్ ఖాన్ విన్నాడు. తలడిగిస్తూ తొందరగా ప్రాకారందగ్గరకు నడుస్తున్నాడు)

షయి స్తఖాన్

(స్వగతం) ఎందుకు చెప్పా మహమ్మద్ ఖాన్ వజీరు వస్తున్నాడు? నామీద కాపలాకాబోలు. పాదుషా ఆంతరంగికంగా ఉండి, చేసేదంతా వీడే. నేను కాఫరు నన్నాడు. వీడితాతలు గాదూ మహమ్మదీయమతంలో కలిసింది? వీడి పూర్వలేరుగరు మానాశ్చేస్తుడు కాఫర్లయిందిన్నీ. మనం మనం సఖ్యంగాపోవడం మంచి దంటే నాకు కాఫర్లంటే అభిమానమని అర్థమా? వాళ్ళువీళ్ళు తలకాయలు పగలుగొట్టుకొని చావవలసిందేనంటే నిగ్గుదేలిన మహమ్మదీయుణ్ణా. వీడు ఊరికేరాడు. ఏదో ఎత్తుగడే (పెద్దగా) వజీరు సాహెబు! సలాం.

మహమ్మద్ ఖాన్

లోపలినింది బ్రాహ్మణులు వస్తున్నారు. వాళ్ళను లోపలికి పోనిచ్చావు?

షయి స్తఖాన్

(కోపంవచ్చి ఎఱ్ఱనయిన కళ్ళతో) అవునా! నీకు చెప్పినవాళ్ళు అబద్ధికులు.

మహమ్మద్ ఖాన్

బ్రాహ్మణులు అనుకున్నమాటలు నేనే విన్నాను.

షయి స్తఖాన్

(కోపంతో) ఏమని.....? ఇదివరలోనే చెప్పాను నేను ద్రోహినికానని. పాదుషా ఆజ్ఞలను ఎదిరించగలిగిన సాహసం నాకులేదు. ఉన్నది లేనట్లు, లేనిది ఉన్నట్లు నటించడం మావంశంలో ఎక్కడాలేదు.

మహమ్మద్ ఖాన్

అనవసరప్రసంగం చేస్తున్నావు. కలుచుకుంటే నిన్నేమైన చేయగలను. లోపలికి బ్రాహ్మణును పంపి మాటలతో మోసంచేయడానికి చూస్తున్నావు.

షయి స్తఖాన్

నీకు జవాబుచెప్పవలసిన బాధ్యత నాకు లేదు. పాదుషావారి చుకుంతీసుకుని ఇక్కడున్నాను. ఆజ్ఞ నిర్వర్తిస్తున్నాను.

మహమ్మద్ ఖాన్

నీముంగు నిలబడి మాట్లాడడం నాదేతప్ప. నీవు లోపలికి బ్రాహ్మణులను పోనిచ్చావు. దీనికి సమాధానమేమిటి?

షయి స్తఖాన్

పాదుషావారికే నాసమాధానం.

మహమ్మద్ ఖాన్

అల్లాకు గూడానూ. ఇంకా లోపల బ్రాహ్మణులు గూడా ఉంటారు. నేను లోపలికివేళ్ళిచూడాలి.

షయి స్తఖాన్

వద్దు. మానవుణ్ణి లోపలికి పోనియవద్దని పాదుషావారి చుకుం అక్షరాలా జరిగి తీరవలసిందే.

మహమ్మద్ ఖాన్

కండకావరం! పాదుషావారే నన్ను తెల్పి నీచర్యపరిశీలించమన్నారు.

షయి స్తఖాన్

నారిచుకుం?

మహమ్మద్ ఖాన్

పాదుషావారి చుకుం నాకక్కర్లేదని నీకూ తెలుసు.

షయి స్తఖాన్

పాదుషావారిచుకుం నాకుమాత్రంకావలె లేకపోతే కదలడానికి వీలులేదు.

మహమ్మద్ ఖాన్

నీతో వాగ్వివాదం అనవసరం. నీ ఈకారుకూతులు చూస్తే నీవు అనుమానించవలసినమనిపిచే. లోపల బ్రాహ్మణలే ఉన్నారేమో?

(అని రండు అడుగులు లోపలికి వేస్తాడు)

మహమ్మద్ ఖాన్

ఆవును. “మరో మతద్రోహి” అని ఎవణ్ణైనా చూపి ఇంకా బహుమతులు పొందాలని ఇది నీస్వప్నము తప్పమే నాకు తెలుగు. కదివా బ్రతుకుమీద ఆశ వదుకోవలసిందే.

మహమ్మద్ ఖాన్

(కళ్ళు కురుముతూ) ఆ! ఏం చేస్తావు?

మహమ్మద్ ఖాన్

మాజోమాటు చెబుకున్నాను. మానవకీలకం ఈ హద్దాటి పోగూడదు. పాదుషా వారి కుటుంబం అది. నీ విదివరకే రెండడుగులు వేశావు. ఇంకా అడుగు వేస్తే నీ ప్రాణం నీది కాదు. తరువాత అనుకొని లాభం లేదు.

మహమ్మద్ ఖాన్

(మరో అడుగు వేస్తాడు)

మహమ్మద్ ఖాన్

పో! వెనక్కు.

మహమ్మద్ ఖాన్

(మరో అడుగు వేస్తాడు)

మహమ్మద్ ఖాన్

పో!! వెనక్కు.

మహమ్మద్ ఖాన్

(మరో అడుగు వేస్తూ) నేను వెళ్ళను.

మహమ్మద్ ఖాన్

(కత్తి ఎత్తి మహమ్మద్ ఖాన్ ను రెండుతుండాలుగా నరుకుతాడు).

— తెరవాలితుంది.

— మొదలి వెంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మ.

జానకి

నుందరాంగుల నెందరజూచి యున్న జానకీ! ఆత్మనిల్చు నీయాననంబె!
 చోద్యముగ మింట సలరారు చుక్కలున్న చందమామయె మదికెక్కు చందమునను!
 చిత్తనీమ జీకటిరీతి చింతగప్ప వలపు వెన్నెల బచరించి తొలగజేతు,
 వాకసంబును దలపులు తాకుచుండ హృదయ ముప్పుంగు జలనిధియేచులీల!
 చెలియ! నీయాత్మ నలరారువలపుకలిమి లలితమా పూలవాసనవలె చెలంగు;
 సంతస మొసంగు చంద్రుని కాంతియట్లు చల్లనై హాయిగలిగించు నుల్లమునకు!
 వక్షివలుకులు తెలుపు నీవలుకుతీసి, జగివసంతంబు తెల్పు నీసాగను తెరగు,
 వెన్నెలలు తెల్పు నీయెదనున్న కరుణ, పరిమళము తెల్పు చెలియ! నీవలపుపొలుపు!
 కడుమనోహరమగునట్టి కథలయందు, తనువుమరువంగ జేయు నందములయందు
 విమలమాధురీకలితగానములయందు, మానినీ! తోచుచుండువు మాననయూ!
 అలఘుసుఖమిడు నీపైని కలుగుతలపు, నిర్మలంబగు నీయందు నిలచువలపు,
 చెలియ! నినుగూర్చి గలిగెడు తెలివికలలు అతివవిత్రము లతిమనోహరము లగును!
 తరుణి! నాచిత్తమనియెడు దర్పణమున బింబితంబగు నీముఖబింబ మెప్పుడు,
 తలపులేవేళ యెన్ను నీవలపుకలిమి, చేడరో! నీదు ప్రేమయే జీవనంబు!
 మదిని నిను నిల్చి శోకంబుమాయమగును, స్వాంతమున నిండు నొకవంతనంతసంబు,
 పొడము నుత్సాహ, మవ్వేళ పూని నేతు గొప్పకార్యంబులను సానుకూలముగను!
 — అధికార్ల సూర్యనారాయణరావు, బి.ఎల్.